

อาหารสมอง

●วารสารน์ สามโกเศศ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Gig Economy มีได้หมายถึง Digital Economy หรือแม้แต่ 'เศรษฐกิจเกี่ยวกับกิ๊ก' ของไทย หากเกี่ยวพันกับปรากฏการณ์ใหม่ที่สอดคล้องกับรสนิยม และความปรารถนาของคนรุ่นใหม่ ซึ่งมีทั้งจุดแข็งจุดอ่อน

Digital Economy นั้นมีชื่ออื่นว่า New Economy หรือ Web Economy หรือ Internet Economy ซึ่งหมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานของ IT (IT เรียกเล่นๆ ว่าเป็นลูกที่เกิดจากการแต่งงานระหว่าง computer กับโทรศัพท์) เช่น การซื้อขาย on-line / Digital TV / social media ฯลฯ ซึ่งบางส่วนเกี่ยวเนื่องกับ Gig Economy

ส่วน 'เศรษฐกิจเกี่ยวกับกิ๊ก' นั้น เป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคน ซึ่งถึงอย่างไรก็ไม่พ้นเรื่องศีลธรรม คำว่า 'กิ๊ก' ฟังดูน่ารัก เป็นมิตร หากใครมีกิ๊กก็ไม่ผิดศีลธรรมเพราะมันดูดีก็ขูไว้แต่ยงสา ไม่ผิดศีลธรรม (มันแค่กิ๊กยังไม่ถึง gigabyte เลย) ทั้งๆ ที่จริงแล้ว 'กิ๊ก' ก็คือการนอกใจ การทรยศ ฯลฯ ใครเห็นว่า 'กิ๊ก' เป็นเรื่องธรรมดาก็คือ 'การเห็นกงจักรเป็นดอกบัว' เมื่อปฏิเสธไปแล้วว่า Gig Economy ไม่ใช่ทั้งสองอย่างข้างต้น คราวนี้ก็ต้องขยายความว่า มันคืออะไร ขอเริ่มที่คำว่า **Gig** ในภาษาอังกฤษซึ่งมีหลายความหมาย เช่น รถสองล้อที่ มีน้ำหนัก เรือลำยาวแคบๆ สำหรับพาย งานแสดงดนตรี แต่ในที่นี้เป็นคำสแลงอเมริกัน หมายความว่า 'งาน'

Gig Economy หมายถึงระบบเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยงานชนิดที่เป็น part time / ชั่วโมง / freelance / self-employed หรืองานที่รับมาจากคนอื่นอีกต่อเป็น outsource กล่าวโดยสรุปก็คือ ไม่ใช่งาน

Gig Economy

ประจำแบบเป็นลูกจ้างตั้งที่เคยเป็นกันมา

Adam Smith บิดาวิชาเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ กล่าวถึงระบบเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 18 ไว้ในหนังสือคลาสสิกชื่อ An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (ค.ศ.1776) ว่าแต่ละคนค้าขายกันและเกิดเป็นระบบตลาดเสรี และต่อมาในอีก 2 ช่วงศตวรรษหลังการเกิดปฏิวัติอุตสาหกรรมในปลายศตวรรษที่ 18 ก็มีบริษัทขนาดใหญ่และเล็ก มีนายจ้างและลูกจ้างทำงานรับเงินเดือน ดังที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน และมีผู้ประกอบการอิสระ มีผู้รับจ้างงานอิสระด้วยในรอบ 30 ปี ที่ผ่านมก เราเห็น

ปรากฏการณ์ในโลกตะวันตกที่ผู้คนจำนวนไม่น้อย กำลังกลับมาค้าขายตัวต่อตัวดังที่ Adam Smith บรรยายไว้ โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง digital revolution ตัวอย่างได้แก่ การซื้อขาย on-line โดยถึงตัวระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายอยู่ใน Gig Economy อย่างไรก็ดี โลกใหม่ที่เรากำลังเห็นแตกต่างไปจากระบบกลไกตลาดแบบ ฟันๆ ที่ Adam Smith มองเห็น

เราเห็น Uber (ระบบบริหารแท็กซี่ที่รถยนต์เอกชนร่วมรับจ้างเป็นบางครั้ง) Airbnb (ระบบการให้เช่าที่พักส่วนตัวทั่วโลก) Etsy (ระบบซื้อขายสินค้าทำด้วยมือแนวศิลปะ) TaskRabbit (ระบบจ้างเพื่อนบ้านช่วยทำธุระ) การรับงาน freelance รับงาน outsource รับจ้างงาน ชั่วโมง ชั่วโมง ฯลฯ โดยไม่มีลูกจ้างทำงานประจำของบริษัท

งานส่วนใหญ่ใน Gig Economy ผู้รับเงินเป็นรายได้มิใช่ลูกจ้าง หากมีตัวกลางเป็นผู้เชื่อมต่อระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย ดังเช่นกรณีของ Uber (คนขับแท็กซี่ซึ่งเป็นคนทำงานอิสระตามใจชอบ รับเงินโดย Uber เป็นตัวกลาง) Airbnb (เจ้าของได้รับค่าเช่าผ่านคนกลาง) Etsy และ Task Rabbit ก็เช่นเดียวกัน คนกลางที่สร้างระบบเครือข่าย digital ขึ้นเป็นผู้จับผู้ซื้อผู้ขายมาพบกัน โดยตนเองได้เงินเช่นเดียวกับผู้ร่วมกิจกรรม ในความหมายทั่วไป Gig Economy

คือระบบเศรษฐกิจที่ผู้ทำงานรับงานเป็นครั้งๆ ตามความต้องการ (on demand) ซึ่งหมายความว่าความชั่วคราวไม่เต็มเวลา ความเป็นอิสระ ทำงานตามความสมัครใจ โดยหลุดออกไปจากระบบดั้งเดิมของการเป็นลูกจ้างบริษัท

คนไทยในชนบทส่วนใหญ่จะเห็นว่าไป

Gig Economy คือระบบเศรษฐกิจที่ผู้ทำงานรับงานเป็นครั้งๆ ตามความต้องการ (on demand) ซึ่งหมายความว่าความชั่วคราว ไม่เต็มเวลา

แล้วอยู่ใน Gig Economy มานานแล้ว เพราะไม่มีคนจ้างให้ทำงานประจำ ต้องทำงานอย่างเป็นอิสระอย่างไม่สมัครใจ เมื่อว่างจากงาน เกษตรกรรมก็วิ่งรับจ้างงานสารพัดอย่างมาเสริม เพราะไม่อาจอยู่รอดได้จากรายได้จากภาคเกษตรกรรมแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงทำงานไม่เต็มเวลา ชั่วโมง เป็น freelance ซึ่งตรงกับคำจำกัดความของ Gig Economy เพียงแต่ไม่ได้สมัครใจ อย่างไรก็ตาม Gig Economy ในที่นี้มีนัยยะว่า เลือกที่จะทำงานประจำแบบดั้งเดิมได้แต่ไม่ต้องการทำ

การรับงานชนิด Gig Economy อย่างสมัครใจและเต็มใจของคนรุ่นใหม่ เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับรสนิยมในการต้องการความเป็นอิสระ สามารถเป็นนายตนเอง ริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ได้คล่องตัว และประการสำคัญมั่นใจว่า

สามารถรวบได้ในอนาคต

สิ่งเหล่านี้เป็นจุดแข็งที่ไม่อาจปฏิเสธได้
อย่างไรก็ดี ปรากฏการณ์ **“โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี”**

นั้นจริงเสมอ เพราะสิ่งที่ได้มาต้องเอาไป
แลกกับความไม่แน่นอนและไม่สม่ำเสมอของ
รายได้ การขาดสวัสดิการและความเสี่ยง
สิ่งสำคัญที่คนรุ่นใหม่ซึ่งชื่นชอบ

Gig Economy จะต้องเผชิญอย่างเจ็บปวด
ก็คือ **ความไม่สม่ำเสมอและไม่แน่นอนของ
รายได้** การได้เงินสม่ำเสมอไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตามที่
เป็นการสร้างความมั่นคงและ
เสถียรภาพให้ชีวิตในระดับหนึ่ง

ประเด็นที่คนรุ่นใหม่พึงพิจารณาก่อน
เลือกเส้นทางใหม่นี้ก็คือ **การตระหนักถึง
ด้านลบต่างๆ ที่จะต้องเผชิญก่อนที่จะประสบ
ความสำเร็จ** (หากสามารถประสบความสำเร็จ)
เพื่อประกอบการตัดสินใจอันได้แก่ การขาด
ความคุ้มครองจากการทำงาน ซึ่งแตกต่างจาก
การเป็นลูกจ้างขององค์กร

ผลิตภาพ (productivity) ในการทำงาน
ของผู้เลือกเส้นทาง Gig Economy เป็น
ปัจจัยสำคัญที่ตัดสินว่า ตนเองจะอยู่รอด
หรือไม่ และเศรษฐกิจโดยรวม
(ประเทศไทย) จะดำเนินไปได้อย่างดีหรือไม่
ในปัจจุบันดีกรีของความเป็น Gig Economy
ในบ้านเรายังอยู่ในระดับต่ำ แต่ก็เริ่มมีโมเมนตัม
ในการเคลื่อนไหวเข้าสู่ Gig Economy
อยู่ไม่น้อย อันเห็นได้จากการประกอบธุรกิจ
SME's โดยเฉพาะใน digital economy

ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ซึ่งยาก
หนักหนาที่ภาครัฐจะควบคุมดูแลให้เดินอยู่ใน
เส้นทางที่เหมาะสมได้ จำเป็นที่ต้องมีอีก
พากหนึ่งที่เข้มแข็งมาคานไว้โดยธรรมชาติ
**การเป็น Gig Economy ในดีกรีที่เข้มข้น
ขึ้น จะเป็นอีกหนทางในการช่วยคานอำนาจ
และให้โอกาสแก่คนรุ่นใหม่ในการเข้าร่วม**

ผู้คนใน Gig Economy เผชิญความเสี่ยง
และการขาดหลักประกัน ซึ่งการทำงานประจำ
สามารถให้ได้ ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมี
บทบาทในการช่วยเหลือเสริมจุดอ่อนเหล่านี้
หากเห็นความสำคัญของมัน

อย่าลืมว่าการห่วงอาทรชีวิตและความสุข
ของพลเมืองทุกคน คือเป้าหมายแรกและ
เป้าหมายเดียวของรัฐบาลที่ดี